

21.03.2021

סיכום פיילוט חוסן הדייר בבתי אבות ובמוסדות הגריאטריים - מבצע

'ושמרת'

על הפיילוט

1. במסגרת מבצע 'ושמרת', ששם לו למטרה לסייע לבתי אבות ומוסדות גריאטריים בהתמודדות עם נגיף הקורונה (מרץ 2020 - דצמבר 2020), זוהה צורך לחיזוק חוסן הדייר ולהפגת בדידותו. מסמך זה יציג את סיכום הפיילוט ואת התובנות שגיבשנו בעקבותיו.
2. במטרה לענות על האתגר המורכב שבחיזוק חוסן הדייר, הוקמה וועדת היגוי שקיימה ארבע התייעצויות בנושא (יוני 2020 - ספטמבר 2020). הוועדה כללה נציגים של: אשל- ג'וינט, משרדי ממשלה הרלוונטיים, המוסדות, ו- 'ושמרת'¹. בנוסף, התקיימו ביקורים במספר רב של בתים וכן שיחות עם צוותים על האתגרים וההתמודדויות שלהם עם סוגיות חוסן הדיירים בתקופת מגפת הקורונה.
3. הוועדה בחנה קריטריונים להחלטה ומענים שונים. בתום תהליך חשיבה והתייעצות המענה שנבחר כמותאם בצורה מיטבית לקריטריונים שהוגדרו, וכזהדמנות ליצירת השפעה בשדה הוא פלטפורמת ה-Obie, שהיא מערכת משחקים אינטראקטיבית, של חברת Eyecllick.
4. פלטפורמה זו, אשר פותחה במקור עבור ילדים, כבר הייתה בתהליך הסבה לעולם המבוגרים והותקנה במספר בתי אבות בארץ, שם נעשה בה שימוש על בסיס תכנים מעודכנים לצרכי הדיירים בבתי אבות ובמוסדות גריאטריים.
5. פיילוט הטמעת המערכת התקיים בין אוקטובר 2020 למרץ 2021, ומטרותיו הוגדרו כדלהלן:
א. לתרום לדיירים ברמה הפרטנית במישורים הבאים-

1. פירוט חברות צוות ההיגוי מופיע בנספח

- 1א. עידוד תנועתיות וערנות
- 2א. עידוד יצירת קשר בין הדיירים ובינם לבין הצוות
- 3א. שיפור היכולות הקוגניטיביות והמוטוריות
- ב. לתרום לאווירה הכללית במחלקה בה הוטמעה המערכת
- ג. לעודד שימוש בטכנולוגיות מתקדמות לשיפור איכות חיי הדיירים בבתים.
6. במסגרת הפיילוט נרכשו 26 מכשירים שחולקו למוסדות על פי קריטריונים והמלצות של נציגי משרדי הממשלה בהתאמה לסוגי המחלקות (סיעודיים ותשושי נפש- בריאות, ותשושים- רווחה).
7. לצורך לווי המוסדות בהטמעת המערכת במסגרת הפיילוט הוקם צוות משולב שכלל את: המרפאה בעיסוק שרון פרידמן-סיטון, נציגת אשל- ג'וינט, דר' מיכל הרץ, נציגת חברת Eyecllick, והיועצות הארגונית- רעיה בורנשטיין ורוני טמיר, נציגות יושמרת'.
8. הבתים התבקשו למנות ממונה מטעמם על הטמעת המערכת וליווי הפיילוט. רשימה עם פירוט המוסדות בהם חולקה המערכת מופיעה בנספח 2.
9. במטרה ללמוד וללמד על המערכת ויכולותיה נערכו מפגשי זום שכללו:
- א. מפגשים בקבוצות קטנות של נציגי הפיילוט בסמוך להתקנה במטרה לענות על שאלות, לסייע בתכנון השימוש בפלטפורמה וכדומה.
- ב. שלושה מפגשי הדרכה להרחבת השימוש במערכת, ממוקדים על פי מקצועות:
- א. מפגש למרפאות בעיסוק ומדריכות תעסוקה ב. צוותים סיעודיים- אחים/ות ומטפלים/ות ג. פיזיותרפיסטים/ות ומרפאים/ות בעיסוק.
10. בנוסף, התקיים קשר שוטף של כלל ממוני הפיילוט במחלקות, עם הצוות המלווה שכלל מספר ביקורים במוסדות להתרשמות וקבוצת 'ווטס- אפ' בה המשתתפים שאלו, הגיבו ושיתפו בידע וכמובן בתמונות מרגשות מהשטח.
11. במהלך תקופת הפיילוט נרכשו עוד כ-150 מכשירי Obie על ידי מוסדות ובתים ברחבי הארץ והחברה פיתחה אב- טיפוס למערכת ניידת של המכשיר, כך שהמכשיר

יוכל לעבור בין המחלקות במוסד/בית. בנוסף, כ- 30 משחקים חדשים הותאמו לאוכלוסיית הקשישים מאז תחילת הפיילוט.

12. במהלך פברואר 2021 נשלחו שאלוני התרשמות לממונים ולמנהלי הבתים שהשתתפו בפיילוט². להלן יוצגו עיקרי ממצאי השאלון וסיכום המבוסס על שיחות שוטפות עם נציגי הבתים, מפגשי הלמידה וניתוח השאלונים הנ"ל.

תרומת המערכת מבעד לעיני הצוותים

13. סה"כ משיבים לשאלון-25, בחלוקה הבאה: 4 מנהלים, 16 מרפאים בעיסוק, ו-4 עובדי תעסוקה, (1-אחר).
14. רוב נציגי הבתים ענו על השאלון אם כי לא כולם, אך העונים על השאלון מייצגים באופן פרופורציונלי את תוכנית הפיילוט המקורית, של החלוקה למחלקות: 12-סיעודיות, 8-תשושי נפש ו-3 רווחה (תשושים).
15. רוב המשיבים (15) דווחו כי מספר הנהנים מהמערכת הוא בין 10 ל-20 בכל שבוע.
16. לרוב מפעילי המערכת הם מרפאות/ים בעיסוק ומדריכות/י תעסוקה (19), ומיעוטם הם מטפלים סיעודיים (6).
17. רוב המשיבים דווחו כי המערכת מופעלת בין שעה לשעתיים ביום (13).
18. רוב המשיבים טענו כי המערכת תורמת לבית באופן כללי במידה רבה או במידה רבה מאד (סך הכל-16)

² במהלך הפיילוט נשלחו לבתים שאלונים נוספים, אך בשל קשיים מתודולוגיים הוחלט שלא לנתחם.

19. התפלגות העונים על שאלות התרומה (בחלק מהמקרים לא כל המשיבים ענו על

שאלות אלו):

במידה רבה- במידה רבה מאד	במידה בינונית	כלל לא- במידה מועטה	
15	8	2	תרומת המערכת לחיזוק יכולת התנועה של הדיירים
13	7	4	תרומת המערכת לחיזוק היכולת הקוגניטיבית של הדיירים
11	8	6	תרומת המערכת לחיזוק התפקוד של הדיירים
11	8	2	עד כמה המערכת תורמת לשיפור הקשר הבינאישי בין זקנים למטפלים שלהם?
16	5	4	עד כמה המערכת תורמת לשיפור הקשר הבינאישי בין זקנים לחבריהם למחלקה/ בית?

20. רמת שביעות הרצון של הצוותים מהמערכת

גבוהה	בינונית	נמוכה	
13	10	2	מטפלים סיעודיים
22	3	-	צוות התעסוקה

סיכום הפיילוט

21. מתוך המפגשים עם הצוותים עולה כי הם רואים ערך מוסף ייחודי למערכת, בהיותה מושכת דיירים ברמות תפקוד וקשר שונות, להשתמש ולשחק בה, וכן, בהיותה מאפשרת שיח בין דיירים ומטפלים שלא התקיים קודם.
22. המערכת התקבלה במחלקות בזרועות פתוחות וכמעט בכולן נעשה בה שימוש מידי, ככל שהתאפשר. בכמה מקרים התעכב השימוש בשל אילוצי בידוד, אשר מנעו מהדיירים הגעה לאזור בו הותקנה המערכת.
23. ככלל, הצוותים דווחו על עניין גבוה שהמערכת עוררה בקרב קשת רחבה יחסית של דיירים בעלי יכולות מוטוריות, קוגניטיביות ומנטאליות ברמות שונות. מתוך השאלון ניתן לראות כי רוב המשיבים רואים במערכת כתורמת לשיפור יכולות אלו. במטרה להבין למי מבין הקבוצות המערכת/ משחקים ספציפיים, תורמים יותר ובאיזה אופן- נדרש מחקר מעמיק יותר.
24. במהלך ההדרכות והשיח שקיימנו עם נציגי הבתים הדגשנו את הערך המוסף הגבוה שבהפעלת המערכת על ידי הצוות הטיפולי (אחים/ אחיות ומטפלים/ מטפלות). כפי שניתן לראות ממצאי השאלון, למרות הדגש ששמנו לעניין, לרוב מפעילי המערכת היו מרפאים בעיסוק ואנשי צוות התעסוקה. במקרים בהם מטפלים סיעודיים לקחו על עצמם את הפעלת המערכת, ניכרה שביעות רצון גבוהה מצד הצוות, ועבור הדיירים התקיימה הזדמנות להרחיב את שעות הזמינות של המערכת.
25. נראה כי שיתוף של יותר מטפלים (אחים / אחיות ומטפלים/ מטפלות) בהפעלת המערכת, שהיא קלה יחסית לתפעול ואינה מחייבת בהכרח מקצועיות ספציפית, יכולה לקדם את איכות חיי הדיירים על פני שעות ארוכות יותר ביום, ואף להעשיר את הקשר בין הדיירים לצוות הטיפולי. כך, ככל שמתווספים משחקים שונים המותאמים לאוכלוסיות שונות, המלצתנו היא להרחיב את השימוש במערכת על ידי שיתוף כלל הצוות, לדיירים רבים יותר, ועל פני יותר שעות במהלך היום.

תובנות כלליות

26. נראה כי למערכות משחקיות, המשלבות גירויים מסוגים שונים ומבוססות טכנולוגיה פשוטה להפעלה, יש פוטנציאל לקדם את איכות החיים של הדיירים בבתי האבות ובמוסדות הגריאטריים, מעבר למערכת הספציפית אותה בחן פיילוט זה. הוכחה לכך ניתן לראות במספר המכשירים הגבוה (150!) שנרכש מאז החל הפיילוט וזאת למרות מחירו הגבוה יחסית של המכשיר.
27. רתימת הטכנולוגיה לשירות הקשיש הינה אתגר שכבר זוהה בתעשייה, והצעות שונות למכשור מותאם הגיל השלישי מקודמות בשנים האחרונות בשוק.
28. יחד עם זאת, עדיין קיים פער בטכנולוגיה שתשרת באופן ספציפי את בתי האבות והמוסדות הגריאטריים, בהיבטים הבאים:
- א. שיפור יכולות (מוטרית, קוגניטיבית ומנטאלית)
 - ב. חיזוק הקשר בין הדיירים, עם המשפחות ועם המטפלים
 - ג. החלפת מטפלים בפעולות ספציפיות
 - ד. שמירה על בטיחות וביטחון הדייר
 - ה. רפואה מרחוק מותאמת לבתים
29. מומלץ לשקול מהלך משולב של הרגולציה, ארגוני הגג של הבתים, הבתים עצמם ונציגי התעשייה הרלוונטיים, במטרה לעודד ולקדם יוזמות טכנולוגיות מתאימות לצרכי השוק ויכולותיו.
30. לסיכום, ברצוננו להודות מקרב לב, לכלל המעורבים בחשיבה על המענה ובמימוש הפיילוט.

רוני טמיר, יועצת ארגונית,

לשעבר - צוות ושמרת

נספח מספר 1- רשימת החברות בוועדת ההיגוי:

גב' ציפי נחשון גליק -	משרד הרווחה
גב' צפי הלל-	משרד הבריאות
דר' מעיין כץ-	משרד הבריאות
גב' מלכה פרגר -	משרד הבריאות
גב' עדינה אנגלרד -	משרד הבריאות
גב' תמי דיסקין -	משרד הרווחה
גב' חני שר -	משרד הרווחה
גב' אירית פישר -	אשל ג'ויינט ישראל
גב' אילנית שטיינברגר -	אשל ג'ויינט ישראל
גב' ברכה ניב -	"גני שרונים" אבן יהודה
עו"ס איילת פיינברג -	"פרוטיאה בכפר" בני דרור
דר' מיכל הרץ -	חוקרת ומומחית לזקנה
גב' הילה בר אל -	ציונות 2000
גב' מירי יעקובי- הורוביץ- שיתופים	
גב' רוני טמיר -	ושמרת
גב' רעיה בורנשטיין -	ושמרת

נספח מספר 2- רשימת המחלקות ששולבו בפיילוט

מספר	שם המוסד	מחלקה
1	אור העמק- מזרע	סיעודית
2	נאות התיכון- ת"א	סיעודית
3	עמל ירושלים -מעלה אדומים	סיעודית
4	בן יהודה, קרית אתא	סיעודית
5	אצולת המונפורט-מעליא	תשושי נפש
6	פנינת שלושת האבות ירושלים	תשושים- רווחה
7	בית אבות אופקים	סיעודית
8	נאות אבי אשקלון	תשושי נפש
9	מול הנוף- ירכא	סיעודית
10	משולב עפולה	תשושי נפש
11	שלווה- קרית טבעון	תשושים- רווחה
12	אור להורים-אלנור- ג'לג'וליה	סיעודית
13	נאות הים, קרית ים	תשושי נפש
14	נאות גיל עוז- פ"ת	תשושי נפש
15	גריאטרי משולב גבעת השלושה	תשושי נפש
16	נוף החורש – קרית טבעון	תשושים- רווחה
17	משולב באר שבע	סיעודית
18	בית הדר אשדוד	סיעודית
19	נווה באבוב- בת ים	תשושים- רווחה
20	סנט פרנסיס – נצרת	סיעודית
21	גני דראל- אבן יהודה	תשושי נפש
22	בית אבות ע"ש הלפרין- אשקלון	סיעודית
23	איתנים באר שבע	תשושים- רווחה
24	גיל- עד תל השומר	סיעודית
25	בארט- כרמיאל	תשושי נפש
26	והדרת בני זקן- בני ברק	סיעודית